

เขียนหมากถมทอง

อุรฉัตร อุมาร์

เทพธิดาภัณฑกรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ

การกินหมาก เป็นวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียมาช้านาน คนไทยเป็นชนชาติหนึ่งที่มีวัฒนธรรมการกินหมากมาแต่โบราณ และวัฒนธรรมการกินหมากมีความหมายต่อวิถีผู้คนในอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งในชนชั้นสูงตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินลงมาจนถึงสามัญชน มีธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการกินหมากอยู่มากมาย เช่น ชนชั้นสูงใช้เป็นเครื่องราชูปโภค สำหรับคนทั่วไปการกินหมากเขียนเดียวกันเป็นการผูกมิตรไมตรี การขอขานหมากจากคู่รักถือเป็นสื่อรักของหนุ่มสาวสมัยโบราณ ชานหมากของพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในทางอยู่ยงคงกระพันถือเป็นของขลังที่น่าติดตัวไปคุ้มภัยได้ ประเพณีการกินหมากในประเทศไทยเริ่มเสื่อมความนิยมลงในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศเป็นแบบตะวันตก จึงประกาศห้ามกินหมากและค้าขายหมาก เพื่อให้คนไทยเป็นอารยะแบบชาวตะวันตก

เขียนหมากถมทอง คือ ภาชนะที่ใส่อุปกรณ์และเครื่องประกอบในการกินหมากให้รวมอยู่ในที่เดียวกัน อันประกอบด้วย ตลับปูน ตลับยาเส้น ซองพลู เต้าปูน ตะบันหมาก กรรไกรหนีบหมาก ฯ การถมทองถือเป็นศิลปะหัตถกรรมชั้นสูง

ที่ต้องใช้ฝีมือ
และ ความ
ประณีตมาก
เพราะ มี
กรรมวิธีทำให้

เกิดลวดลายบน

ผิวภาชนะที่มีความ

ซับซ้อนและต้องใช้ฝีมือในทุกชิ้น

ตอน วัสดุที่นำมาใช้เป็นของมีค่า เช่น เงิน และทอง เครื่องถมจึงถือเป็นของสูงศักดิ์ ที่ใช้เป็นเครื่องราชูปโภค และเครื่องราชบรรณาการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน อาทิ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเครื่องถม ถวายแด่สมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ และจนบัดนี้ ยังตั้งแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์พระราชวังบักกิงแฮม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบัน พระราชทานเครื่องถม แด่สมเด็จพระราชินีอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักร แต่ประธานาธิบดีไอเซนฮาวแห่งสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงเลือกหีบบุหรีถมทอง และตลับแป้งถมทอง พระราชทานแก่แพทย์และนางพยาบาลทั้ง ๔ ที่ร่วมถวายการประสูติ และอภิบาลพระองค์ท่าน ณ เมืองบอสตัน

เขียนหมากถมทองจึงถือได้ว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่แสดงให้เห็นถึงฝีมือช่างและความคิดในการประดิษฐ์สร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทยได้เป็นอย่างดี แม้ว่าวัฒนธรรมการกินหมากได้เสื่อมคลายไปตามยุคตามสมัย แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีเขียนหมากเป็นส่วนประกอบ โดยใช้เป็นเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์หรือเป็นเครื่องประกอบชั้นยศของพระบรมวงศานุวงศ์หรือเครื่องประกอบสมณศักดิ์ของพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ตามประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา